

Sverige behöver göra mer för att ta vara på, vårda och utveckla befolkningens hjärnkapital. Vi behöver en nationell hjärnplan. Det skriver **Anna Hemlin** och **Joakim Ramsberg**, Hjärnfonden, tillsammans med **Martin Schalling**, professor vid Karolinska Institutet och ordförande Suicide Zero, i en debattartikel i Altinget.

En nationell hjärnplan för Sverige

Kunskapsintensiva arbeten har tagit över stora delar av ekonomin i utvecklade länder. När en enda rad kod kan vara mer värt mer än en hel dags fysiskt arbete har kroppslig styrka blivit mindre viktig och i stället sätts hjärnan på prov. Mängden och komplexiteten i informationen som våra hjärnor måste hantera har mångdubblats: i dag skapas mer data på en dag än vad som producerades under flera årtionden runt förra sekelskiftet.

Bygg upp hjärnkapitalet

Ett lands konkurrenskraft och välbefinnande beror numera till stor del på summan av dess invånares intellektuella resurser, kognitiva förmågor samt emotionella och sociala färdigheter. Detta har med ett ord kommit att kallas hjärnkapital i den internationella debatten. Hjärnkapitalet är sannolikt den viktigaste delen av det så kallade humankapitalet, vilket har ett starkt samband med ekonomisk tillväxt.

Sverige skulle ha mycket att vinna på att ta hand om vårt hjärnkapital. Hälso- och sjukvård samt hjärnforskning är uppenbara arenor, men det finns fler exempel på områden där vi kan välja att bygga upp, eller förlora, hjärnkapital.

Förskolan och skolan är mycket betydelsefulla för barns utveckling under åren när hjärnan utvecklas i exceptionell takt och lägger grunden för kognitiv, emotionell och social utveckling. Vi ser en oroande trend med låga kunskapsresultat och minskad likvärdighet i

Uppmuntran till fysisk aktivitet, social interaktion och närhet till naturen skapar förutsättningar för att både hjärnor och samhällen ska blomstra.

DEBATTÖRER



ANNA HEMLIN
Generalsekreterare Hjärnfonden



MARTIN SCHALLING
Professor vid Karolinska Institutet samt ordförande Suicide Zero



JOAKIM RAMSBERG
Forsknings- och samhällschef Hjärnfonden

skolan, särskilt för barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och hjärnskador.

Psykisk ohälsa är kapitalförstörelse

Det är hjärnkapitalförstörelse att en stor andel personer med hjärndiagnoser har svag eller ingen plats på arbetsmarknaden samt att 46 procent av sjuktalen nu beror på psykisk, särskilt stressrelaterad, ohälsa. En intressant fråga för framtiden är hur AI-utvecklingen kommer att påverka hjärnkapitalet och vilka anpassningar samhället behöver göra.

Uppmuntran till fysisk aktivitet, social interaktion och närhet till naturen skapar förutsättningar för att både hjärnor och samhällen ska blomstra.

Prevention av suicid har potential att rädda mycket hjärnkapital. Varje år begår mer än 1 500 personer självmord i Sverige, de flesta av dem i arbetsför ålder eller yngre. Det är sju gånger fler än som dör i trafiken. Värdet av produktionsbortfallet som detta medför är minst nio miljarder kronor per år.

Landets byggda miljöer bör också utformas för att stärka hjärnkapitalet genom att främja kreativitet, produktivitet och välbefinnande. Uppmuntran till fysisk aktivitet, social interaktion och närhet till naturen

En nationell hjärnplan behövs för att säkerställa ett koordinerat helhetsgrepp.

skapar förutsättningar för att både hjärnor och samhällen ska blomstra.

Ta fram en nationell hjärnplan

Utredningar av vad som krävs för att rusta framtidens Sverige staplas på hög. Det ställs krav på investeringar i energiomställning och infrastruktur vid effektiviseringsåtgärder i kommuner och regioner. Men förslagen utgår aldrig från en av de viktigaste förutsättningarna – vårt gemensamma hjärnkapital, som ändå är nog så viktigt som järnvägsräls eller riskkapital.

Vi har därför tre förslag om hjärnkapital som vi vill skicka till regeringen:

- 1.** En nationell hjärnplan behövs för att säkerställa ett koordinerat helhetsgrepp. Vi har en nationell cancerstrategi, men inte en hjärnplan trots att flera av hjärnans sjukdomar, till exempel depression (50 miljarder kronor per år) eller demenssjukdomar (90 miljarder kronor per år) enskilt kostar samhället mer än all cancer tillsammans.
- 2.** Produktivitetskommissionen bör inkludera ett avsnitt om hjärnkapital i sitt slutbetänkande hösten 2025. En systematisk analys av hjärnkapitalet skulle ha stort värde.
- 3.** Statliga forskningsfinansiärer bör öka sin finansiering av hjärnforskning, så att den står i paritet till sjukdomsborndan samt till potentialen för välbefinnande och ekonomisk utveckling som ligger i vårt hjärnkapital. Detta bör regeringen belysa i forskningspropositionen.

Detta är en opinionsartikel publicerad i Alttinget den 29 augusti, som speglar skribentens åsikter.